

-PROJEKT-

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Hrubieszów na lata 2026-2028

Hrubieszów, styczeń 2026 r.

Wstęp

Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny. Konsekwencją powyższego zapisu jest wprowadzenie Programu Wspierania Rodziny w Gminie Hrubieszów na lata 2026-2028, który jest kontynuacją Programu Wspierania Rodziny realizowanego w Gminie Hrubieszów w latach 2023-2025 i stanowi samodzielny program, służący wspieraniu rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Program skierowany jest do wszystkich rodzin z terenu Gminy Hrubieszów, w tym szczególnie rodzin, które są zagrożone wykluczeniem społecznym, mają szczególne potrzeby, rodzin wielodzietnych. Nadrzędnym celem programu jest dbanie o dobro rodziny. Rodzina to najważniejsza i podstawowa grupa społeczna, na której opiera się społeczeństwo. Jest ona pierwszym i najważniejszym środowiskiem, w którym kształtuje się osobowość dziecka. Rodzina oddziałuje na dziecko przekazując mu system wartości oraz tradycje. Jednak nie zawsze prawidłowo wypełnia swoje podstawowe funkcje. Dłuższe zaburzenie może powodować jej niewydolność, co w konsekwencji może prowadzić nawet do jej rozpadu. Najczęstsze problemy, które negatywnie wpływają na rodzinę to bezrobocie, długotrwała choroba i niepełnosprawność, uzależnienia, uzależnienia behawioralne, które stanowią bardzo duże zagrożenie dla dzisiejszej młodzieży.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej definiuje wsparcie rodziny jako zespół planowych działań, których celem jest przywrócenie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zdolności do ich pełnienia, a system pieczy zastępczej jako zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Podmioty te realizują zadania z zakresu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Jednym z nowatorskich rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest możliwość zatrudnienia asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności

w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczej. Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składający się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci, czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. W tym miejscu należy jednoznacznie powiedzieć, że asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków jak i również w podjętych działaniach, pokazuje jakie efekty przyniesie ich praca oraz ukierunkowuje te działania w taki sposób, aby przyniosły one zamierzone efekty.

Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

I. Podstawy prawne do realizacji programu

Priorytetowe kierunki zawarte w Gminnym Programie Wspierania Rodziny dla Gminy Hrubieszów na lata 2026-2028 oraz planowane w ich ramach przedsięwzięcia są zgodne | z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych formułowanych i realizowanych na poziomie kraju, na poziomie wojewódzkim oraz gminnym. Elementarnym aktem prawnym, który reguluje instytucje rodziny jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, a w szczególności art. 16. Podstawą prawną do realizacji niniejszego dokumentu jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. 2025r. poz. 49 ze zm.) o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Poza ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podstawą prawną ujętych działań w programie są:

1. Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 1153 ze zm.)
2. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 1214 ze zm.)
3. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (t.j. Dz.U. z 2025r., poz. 49 ze zm.)
4. Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r. (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 1208)
5. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 r. (t.j. Dz.U. z 2024r. poz. 1673 ze zm.)
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 2151)
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1939 ze zm.)
8. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2024 r. poz. 1829).

II. Diagnoza społeczna

Gmina Hrubieszów jest jednym z najdalej wysuniętych na wschód obszarów Polski. Stanowi wschodnią część powiatu hrubieszowskiego, zajmującą 20,4% jego obszaru i południowo – wschodnią część województwa lubelskiego. Od wschodu graniczy poprzez rzekę Bug z Ukrainą. Gminami graniczącymi na terenie powiatu są: Horodło, Uchanie,

Trzeszczany, Werbkowice i Mircze, natomiast sąsiednia gmina Białopole wchodzi w skład powiatu chełmskiego.

W centrum ukształtowania terytorialnego znajduje się miasto Hrubieszów, stanowiące jednocześnie siedzibę jej organów oraz urzędu gminy, będącego jedną z jednostek organizacyjnych Gminy. Siedziba Gminy zlokalizowana jest w odległości ok. 50 km od Zamościa i Chełma oraz w odległości ok. 60 km od Krasnegostawu i Tomaszowa Lubelskiego.

Gmina Hrubieszów zajmuje powierzchnię 259 km², co czyni ją jedną z największych obszarowo gmin w Polsce. Jej maksymalna rozciągłość na linii północ – południe wynosi ok. 29,5 km, a na linii wschód – zachód ok. 14 km. W skład gminy wchodzi 37 miejscowości (tworzących 36 sołectw - jednostek pomocniczych gminy): Annopol, Białoskóry, Brodzica, Cichobórz, Czerniczyn, Czortowice, Czumów, Dąbrowa, Dziekanów, Gródek, Husynne, Janki, Kobło, Kosmów, Kozodawy, Kułakowice Pierwsze, Kułakowice Drugie, Kułakowice Trzecie, Łotoszyny, Masłomęcz, Metelin, Mieniany, Moniatycze, Moniatycze-Kolonia, Moroczyn, Nowosiółki, Obrowiec, Stefankowice, Stefankowice-Kolonia, Szpikołosy, Ślipcze, Świerszczów, Teptiuków, Turkołówka, Ubrodowice, Wolica, Wołajowice. Każda z wymienionych miejscowości tworzy odrębne sołectwo, z wyjątkiem miejscowości Annopol i Białoskóry, tworzących wspólnie sołectwo Annopol.

Demografia

Na dzień 31 grudnia 2024 roku na terenie gminy Hrubieszów według danych ewidencji ludzkości na pobyt stały zameldowanych było 9570 mieszkańców, co stanowi ok. 12% ludności powiatu hrubieszowskiego. Gęstość zaludnienia wyniosła ok. 36,9 osób/km² (w 2023 roku było to ok. 37,3 osób/km²).

W strukturze demograficznej mieszkańców gminy zameldowanych na pobyt stały od już kilku lat zauważalna jest niewielka przewaga liczebności kobiet w stosunku do ilości mężczyzn, która wyraża się w następujących wielkościach: liczba kobiet 4814, liczba mężczyzn 4756. Jest to zjawisko występujące od 2016 roku, nie mające miejsca wcześniej, gdyż w poprzednich latach gminę zamieszkiwała większa liczba mężczyzn niż kobiet.

Rodzina dysfunkcyjna jest to która nie spełnia swych zadań względem dzieci. Rodziny te pozostają w opozycji do właściwości rodziny zdrowej. W takiej rodzinie na pierwszym miejscu zaspakajane są potrzeby rodziców, a nie dzieci. Zaburzona jest również więź

emocjonalna między członkami rodziny – są osoby ważniejsze, którym pozostali członkowie rodziny muszą się podporządkować. Rodzina dysfunkcyjna nie zaspokaja potrzeb emocjonalnych jej członków, nie zapewnia bezpieczeństwa ani właściwych warunków do prawidłowego rozwoju i wzrastania dzieci.

Źródłem zaburzeń w takiej rodzinie są zakłócenia w relacjach między rodzicami, a także ich nieprawidłowe relacje z własnym „ja” (dotyczy to całego spektrum zaburzeń osobowości – od chorób psychicznych i nałogów, po niedojrzałość emocjonalną, przerost ambicji itd.). Zgodnie

z koncepcją rodziny jako systemu, kiedy jeden jej element (matka, ojciec lub ich związek) jest dysfunkcyjny, konsekwencje dotyczą wszystkich jej członków. Na przykład alkoholizm ojca negatywnie wpływa na relacje z matką, a te z kolei burzą poczucie bezpieczeństwa u dziecka i narażają je na długotrwały stres. W efekcie mały człowiek nie nabywa właściwych wzorców funkcjonowania w rodzinie i społeczeństwie, dręczy go stałe poczucie zagrożenia, czuje się gorszy, boi się angażować w głębsze relacje z innymi.

Pracownicy socjalni jak i również asystent rodziny Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów w ramach wykonywania swoich obowiązków podejmują działania na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z różnorodnymi problemami. Niejednokrotnie są to rodziny, które oprócz ubóstwa dotknięte są wieloma dysfunkcjami. Praca z takimi rodzinami wymaga od kadry pomocy społecznej wysokiego profesjonalizmu i zaangażowania w podejmowanych działaniach. Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów zatrudnia jednego asystenta rodziny. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny asystent rodziny nie może mieć więcej niż 15 rodzin.

Nadrzędnym celem pracy asystenta rodziny jest pomoc rodzinie w zachowaniu jej integralności, przeciwdziałanie konieczności umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

Do zadań asystenta rodziny należy podejmowanie działań naprawczych w rodzinach w ramach obowiązków służbowych, a w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikami socjalnym;
- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem pieczy zastępczej, w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej;

- udział w spotkaniach grup roboczych ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, której organizatorem jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie;
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego; wskazywanie, jak sprawnie można wykonywać obowiązki domowe; doradzanie w jaki sposób zarządzać środkami finansowymi;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych; motywowanie do uczestnictwa w różnego rodzaju terapiach: terapii rodzinnej, terapii psychologicznej, terapii uzależnień;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi; współpraca z nauczycielami, wychowawcami i pedagogami w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych z dziećmi; wskazywanie sposobów wspólnego spędzania czasu z rodziną; aktywowanie do częstych kontaktów rodziców z wychowawcami;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin; udział w ważnych wydarzeniach rodzinnych oraz pozaszkolnych formach aktywności dzieci;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- pomoc w terminowym realizowaniu spraw urzędowych przy wykorzystaniu uprawnień asystenta rodziny; towarzyszenie rodzinie i inicjowanie działań prawnych w celu uregulowań zaniedbań i wyjaśnienia sytuacji prawnej w sprawach rodzinnych;
- wspomaganie rodziny w zabezpieczeniu odpowiedniej specjalistycznej opieki medycznej i psychologicznej, towarzyszenie podczas wizyt lekarskich; motywowanie do systematycznego leczenia i zażywania leków zgodnie z zaleceniami lekarza, wspieranie w kontynuowaniu leczenia, udzielanie wsparcia emocjonalnego osobie chorej i członkom jej rodziny, również gdzie występuje problem długotrwałej choroby psychicznej;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w rodzinach z problemem alkoholowym, w zakresie wzmocnienia rodziny;
- monitorowania funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;

- sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o jej członkach; okresowe sprawozdania do Sądu Rejonowego w Hrubieszowie III Wydział Rodzinny i Nieletnich o przebiegu współpracy z rodziną; bieżące informowanie sądu o niepokojących zdarzeniach w rodzinach;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny; m. in. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszów - Koordynatorem pieczy zastępczej, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, Komendą Powiatową Policji, Strażą Miejską, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej, Sądem Rodzinnym, kuratorami społecznymi, Poradnią Leczenia Uzależnień, pedagogami i wychowawcami dzieci w szkołach i przedszkolach, świetlicą środowiskową;
- współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym lub Grupą diagnostyczno-pomocową, pracownikiem socjalnym prowadzącym procedury „Niebieskie Karty”.

Podejmowane działania przez asystenta rodziny w rodzinach mają na celu doprowadzić do ustabilizowania sytuacji w tych rodzinach.

Jak wynika ze sprawozdań CUS, do głównych zadań tej instytucji należy praca socjalna, finansowanie pobytu w Domach Pomocy Społecznej, realizacja programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania", usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, sprawianie pogrzebów, opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Centrum Usług Społecznych świadczy również świadczenia pieniężne w postaci zasiłków stałych, zasiłków celowych, zasiłków okresowych oraz świadczenia rodzinne, świadczenia dla osób uprawnionych do alimentów.

W 2023 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie/CUS w Gminie Hrubieszów objął szeroko rozumianym wsparciem 134 rodziny, 274 osoby w tych rodzinach. Najczęstszym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej było: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność, alkoholizm i trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.

W 2024 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie/CUS w Gminie Hrubieszów objął szeroko rozumianym wsparciem 146 rodziny, 283 osoby w tych rodzinach. Najczęstszym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej było: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność, alkoholizm i trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, przemoc domowa i zdarzenie losowe.

W 2025 r. (stan na dzień 30 czerwca 2025 r.) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie/CUS w Gminie Hrubieszów objął szeroko rozumianym wsparciem 118 rodzin, 220 osób w tych rodzinach. Najczęstszym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej było: ubóstwo, posiadanie niskich dochodów, bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba, bezradność oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

Bezrobocie jest głównym czynnikiem ubóstwa. Niesie za sobą nie tylko niedostatek ale też i negatywne skutki w zakresie funkcjonowania rodziny. Prowadzi często do zachowań dewiacyjnych w rodzinie, utrzymania nałogów, marginalizacji, obniżenia poziomu potrzeb bytowych i całokształtu bytowania. W konsekwencji generuje występowanie patologii społecznej oraz nieradzenie sobie w wypełnianiu ról opiekuńczo-wychowawczych i społecznych.

W rodzinach takich często występuje alkoholizm, złe warunki socjalno-bytowe, problemy w zakresie opieki nad dziećmi. Złe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak odpowiedniego specjalistycznego wsparcia dla takich rodzin powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością odebrania dzieci ze środowiska naturalnego i umieszczenie ich w pieczy zastępczej.

Pieczka zastępcza

Ważnym zagadnieniem, które winno zostać poruszone w niniejszym dokumencie, jest piecza zastępcza. "Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców."¹ Jest sprawowana w dwóch formach: rodzinnej i instytucjonalnej. W zakres pieczy rodzinnej wchodzi: rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna), rodzinny dom dziecka. Do formy instytucjonalnej zaliczamy: placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo terapeutyczne oraz interwencyjny ośrodek preadopcyjny.² Piecza zastępcza zapewnia realizację planu pracy z rodziną lub gdy jest to niemożliwe – „dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych

¹ Art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

² <https://nieletni.pl/pieczka-zastepcza-nad-dzieckiem-co-to-jest-definicja-i-formy/>

i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych."

Uzależnienie od substancji psychoaktywnych

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiąże się nie tylko konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, ale również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Niepokojące jest zjawisko stałego obniżania się granicy wieku inicjacji alkoholowej młodzieży.³ Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy oraz wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich.⁴

W związku z nadużywaniem alkoholu Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2023 roku przeprowadziła 48 rozmów interwencyjno-motywujących, a w stosunku do 5 osób podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień od alkoholu. W 2024 r. do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęło 35 wniosków o wszczęcie postępowania w stosunku do osoby nadużywającej alkoholu. Członkowie przeprowadzili 53 rozmowy interwencyjno-motywujące. Do Sądu Rejonowego w Hrubieszowie złożono 6 wniosków o zobowiązanie poddania się leczeniu odwykowemu. W 2025 roku (stan na dzień 30.06.2025 r.) do Gminnej Komisji Alkoholowej wpłynęło 11 wniosków, przeprowadzono 5 rozmów interwencyjno-motywujących, do Sądu rejonowego w Hrubieszowie złożono 2 wnioski o leczenie odwykowe.

W roku 2023 asystent współpracował z 14 rodzinami, w tym 7 rodzin zobowiązanych było do współpracy przez Sąd. Były to rodziny pełne, niepełne, wiazane, zdarzały się również matki samotnie wychowujące dzieci. Asystent zakończył pracę z 3 rodzinami, w tym 2 ze względu na osiągnięcie celów oraz 1 ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę.

³ Minkiewicz A. (2001) Patologia społeczna. W: Kurzynowski A. (red.), Polityka społeczna. Warszawa: Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH, s. 291-292.

⁴ <http://www.parpa.pl/index.php/analizy-badania-raporty/statystyki>

W roku 2024 asystent współpracował z 14 rodzinami, w tym 7 rodzin zobowiązanych było do współpracy przez Sąd. Były to rodziny pełne, niepełne, wiązane, zdarzały się również matki samotnie wychowujące dzieci.

W 2025 r. (stan na dzień 30 czerwca 2025 r.) asystent współpracował z 15 rodzinami, w tym 8 rodzin zobowiązanych było do pracy z asystentem przez Sąd.

Asystent w poszczególnych rodzinach podejmował działania związane z poprawą sytuacji życiowej podopiecznych, uczył prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, a także udzielał wsparcia w zakresie pomocy socjalnej, psychologicznej oraz społecznej.

Diagnozowanie zasobów pozwala na wskazanie form pomocy niezbędnych dla rodzin znajdujących się w sytuacjach zagrożenia i kryzysu. Znajomość potencjału i odstępczość usług daje możliwość formułowania celów i zadań, które mogą stanowić spójny system działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Jak wynika z powyższych zapisów, władze samorządowe w obliczu zagrożenia stabilizacji rodziny lub wystąpienia dysfunkcji, zobowiązane są do podjęcia działań, które będą miały na celu niwelację owych problemów oraz ochronę poszczególnych członków rodziny. Trudności jakie pojawiają się w danych rodzinach mogą być złożone, a ich rozwiązanie często wymaga zestawu wielu złożonych zadań. Główne przyczyny, które zaburzają społeczny ład w funkcjonowaniu rodziny, to uzależnienia członków rodzin od alkoholu i substancji psychoaktywnych, przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych oraz bezrobocie, które z kolei może przyczynić się do wystąpienia ubóstwa. Rodziny wśród których pojawi się przynajmniej jeden z powyższych problemów powinny zostać poddane obserwacji, a następnie należy im dostarczyć wsparcia. Rodzina ma szczególne oddziaływanie na socjalizację dziecka. Dysfunkcje w rodzinie bezpośrednio przekładają się na osobowość dziecka oraz na jego poczucie bezpieczeństwa oraz potrzeby miłości i przynależności. Władze samorządowe podejmując działania pomocowe i profilaktyczne, powinny przede wszystkim mieć głównie na uwadze podstawową rolę opiekuńczą i wychowawczą rodziny w rozwoju dziecka.

Za pomoc rodzinom zagrożonym marginalizacją oraz wykluczeniem społecznym odpowiedzialne są następujące grupy zawodowe: pracownicy socjalni, pedagodzy, policja, asystenci rodzin, kuratorzy, przedstawiciele służby zdrowia (pielęgniarki szkolne i środowiskowe), specjaliści zatrudnieni w placówkach oświatowych, psychologzy, logopedzi. Jedynie dzięki odpowiedniemu zestawowi interdyscyplinarnych działań podjętych przez przedstawicieli tych grup możliwe jest przywrócenie prawidłowych funkcji rodziny. Efektywna

pomoc skierowana do rodzin doznających trudności oraz właściwa pomoc dzieciom pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym może zostać zrealizowana poprzez współpracę instytucji, organizacji oraz służb, które świadczą pomoc rodzinom na poziomie gminy.

Gminny Program Wsparcia Rodziny dla Gminy Hrubieszów na lata 2026-2028 to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu podniesienie efektywności oraz skuteczności działań podejmowanych przez instytucje samorządowe na rzecz rodzin zamieszkujących gminę Hrubieszów. Adresatem Programu są rodziny zamieszkujące gminę Hrubieszów, a w szczególności rodziny borykające się trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz innymi problemami społecznymi, które narażają owe rodziny na wykluczenie społeczne.

III. Założenia programu

Gminny Program Wsparcia Rodziny jest dokumentem przewidzianym do realizacji na lata 2026-2028. Głównym założeniem Programu jest stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia rodziny poprzez działanie mające służyć:

1. Promowaniu wiedzy i umiejętności wspierających prawidłowe funkcjonowanie rodziny w społeczeństwie.
2. Inicjowanie i promowanie efektywnych metod pracy z rodziną
3. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej. Wzmacnianie jakości i efektywności instytucjonalnej pieczy zastępczej.
4. Upowszechnianie i wpieranie metod adopcji jako formy trwałego zapewnienia dziecku rodziny.

Zasadą nadrzędną Programu jest ścisła współpraca podmiotów działających na rzecz dzieci i rodzin, co gwarantuje skuteczność podejmowanych działań. Zakłada się, że skuteczność działań w zakresie przeciwdziałania dysfunkcji rodziny będzie osiągnięta w szczególności poprzez wczesne podejmowanie działań profilaktycznych przed wystąpieniem problemu oraz pracę z dziećmi oraz ich rodzicami w ich środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym. Celem działań jest zapobieganie powstawania sytuacji mających niekorzystny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny, wsparcie jej w zakresie występujących niedomagań, zabezpieczenie potrzeb, wpływanie na poprawę trybu i jakości życia, pomoc we wzmocnieniu jej wydolności opiekuńczo-wychowawczej oraz w sytuacjach zagrożenia dobra dziecka.

IV. Adresaci programu

Rodziny wychowujące dzieci oraz rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożone ubóstwem, problemem uzależnienia oraz rodziny dotknięte przemocą.

V. Cel i działania

Cel główny: Wsparcie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskich poprzez rozwój profesjonalnych usług społecznych; zapewnienie sprawnego, opartego na zintegrowanych rozwiązaniach systemu pieczy zastępczej dostosowanego do zmieniających się warunków i potrzeb.

Cel operacyjny 1:

Promowanie wiedzy i umiejętności wspierających prawidłowe funkcjonowanie rodziny w społeczeństwie.

Działania:

1. Wspieranie różnorodnych form wspólnego, rodzinnego spędzania czasu (działania integracyjne i aktywizujące, pikniki, festyny, imprezy rekreacyjne i kulturalne, różnego rodzaju imprezy integracyjne).
2. Wspieranie tworzenia dla rodzin przestrzeni umożliwiających wzajemną wymianę doświadczeń w zakresie opieki i wychowania dziecka celem upowszechniania właściwych metod wychowawczych (grupy samopomocowe, grupy wsparcia).
3. Upowszechnianie informacji dotyczących instytucji, organizacji oraz różnych inicjatyw podmiotów działających w obszarze wsparcia rodziny w najbliższym jej środowisku lokalnym.
4. Promowanie inicjatyw edukacyjnych w zakresie poszerzania wiedzy na temat poprawnego funkcjonowania rodziny (szkoły dla rodziców, warsztaty, działania profilaktyczne).

Cel operacyjny 2:

Inicjowanie i promowanie efektywnych metod pracy z rodziną.

Działania:

1. Wspieranie działań ułatwiających rodzinom doświadczającym kryzysu dostęp do specjalistów świadczących usługi poradnictwa, a także wspieranie usług interwencyjnych.

2. Wspieranie rozwoju systemu placówek wsparcia dziennego i poszerzenia ich oferty w celu ułatwienia rodzinom dostępu do specjalistycznej pomocy (zwłaszcza na obszarach wiejskich).
3. Poszerzenie oferty szkoleniowej skierowanej do kadry pracującej z rodziną naturalną ze szczególnym uwzględnieniem asystentów rodzin (szkolenia, warsztaty, superwizja).
4. Promowanie inicjatyw organizacji pozarządowych oraz wolontariatu w zakresie pracy na rzecz szeroko pojętego wspierania rodziny.

Cel operacyjny 3:

**Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej.
Wzmocnienie jakości i efektywności instytucjonalnej pieczy zastępczej.**

Działania:

1. Wspieranie działań ułatwiających rodzinom zastępczym, w tym z dzieckiem niepełnosprawnym dostęp do usług opiekuńczych (szczególnie usług specjalistycznych, profesjonalnego poradnictwa oraz pomocy w formie opieki wytchnieniowej), systematyczne poszerzanie oferty wsparcia kierowanej do rodzin zastępczych.
2. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego (debaty, konferencje, kampanie, reportaże, audycje).

Cel operacyjny 4:

Upowszechnienie i wspieranie adopcji jako formy trwałego zapewnienia dziecku rodziny.

Działania:

1. Popularyzacja wiedzy odnośnie procedur adopcyjnych oraz zwiększenie społecznej świadomości i akceptacji dla idei przysposabiania dzieci (działania edukacyjne i medialne).

VI. Zasoby Gminy Hrubieszów

Podmioty realizujące zadania w obszarze wspierania rodziny oraz inne partnerskie instytucje i organizacje wspomagające:

- Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie
- Urząd Gminy Hrubieszów

- Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Archeologicznego Gminy Hrubieszów z siedzibą w Masłomęczu
- Komenda Powiatowa Policji w Hrubieszowie
- Zespół Interdyscyplinarny
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Hrubieszowie
- Sąd Rejonowy w Hrubieszowie
- Placówki służby zdrowia
- Placówki oświatowe
- Pedagodzy szkolni, specjaliści i terapeuci
- Centrum Integracji Społecznej
- Powiatowy Urząd Pracy
- Organizacje pozarządowe

VII. Przewidywane efekty

- Stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze,
- Ograniczenie szerzenia patologii,
- Zminimalizowanie negatywnych zachowań wśród dzieci i młodzieży,
- Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego dzieci i młodzieży,
- Ograniczenie powstawania sytuacji kryzysowych rodzin wymagających interwencji,
- Ochrona dzieci przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

VIII. Źródła finansowania

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Hrubieszów na lata 2026-2028 będą:

- budżet Państwa,
- budżet gminy Hrubieszów,
- środki celowe funduszy krajowych,
- fundusze Unii Europejskiej,
- inne źródła.

Środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach budżetowych lub zaplanowane w wieloletniej prognozie finansowej.

IX. Monitoring i ewaluacja

Gminny Program Wspierania rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji w zależności od występujących potrzeb rozpoznawalnych i ustalonych przez podmioty zajmujące się sprawami rodziny. Monitoring będzie polegał na pozyskiwaniu informacji i danych od podmiotów realizujących poszczególne zadania, co umożliwi wgląd w zakres podejmowanych działań, ich analizę oraz ocenę skuteczności. Analiza i ocena zebranych informacji pozwoli na planowanie dalszych działań oraz doskonalenie działań dotychczas ustalonych.

Zgodnie z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w terminie do dnia 31 marca każdego roku Wójt składa Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z ich realizacją. Koordynacją w zakresie realizacji Programu zajmuje się Dyrektor Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów.

Narzędziem monitoringu będzie sprawozdanie roczne z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w formie tabeli stanowiącej załącznik do niniejszego programu.

X. Harmonogram

Harmonogram Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Hrubieszów na lata 2026-2028

Cel główny: Wsparcie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskich poprzez rozwój profesjonalnych usług społecznych; zapewnienie sprawnego, opartego na zintegrowanych rozwiązaniach systemu pieczy zastępczej dostosowanego do zmieniających się warunków i potrzeb			
Cel operacyjny 1: Promowanie wiedzy i umiejętności wspierających prawidłowe funkcjonowanie rodziny w społeczeństwie.			
Wskaźniki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące
1. Liczba przedsięwzięć promujących ideę rodzicielstwa oraz liczba podjętych działań na rzecz szeroko rozumianej edukacji rodzin	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym	Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów, Pełnomocnik Wójta ds. profilaktyki	Liczba i rodzaj podjętych działań promujących rodzicielstwo zastępcze

		uzależnień i przemocy, Centrum Dziedzictwa	
Cel operacyjny 2: Inicjowanie i promowanie efektywnych metod pracy z rodziną.			
1. Liczba rodzin wspierających	Działania ciągle w horyzoncie czasowym	Urząd Gminy Hrubieszów, Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów	Liczba rodzin na terenie gminy
2. Liczba placówek wsparcia dziennego	Działania ciągle w horyzoncie czasowym	Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów	Liczba placówek działających na terenie gminy
3. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	Działania ciągle w horyzoncie czasowym	Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów	Liczba rodzin objętych asystenturą Liczba współprac z rodzinami zakończonych pozytywną opinią przez asystenta rodziny
4. Liczba asystentów rodziny	Działania ciągle w horyzoncie czasowym	Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny
5. Liczba szkoleń dla asystentów rodziny	Działania ciągle w horyzoncie czasowym	Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów	Liczba szkoleń, w których brał udział asystent rodziny
Cel operacyjny 3: Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej. Wzmocnienie jakości i efektywności instytucjonalnej pieczy zastępczej.			
1. Liczba inicjatyw promujących ideę rodzicielstwa zastępczego	Działania ciągle w horyzoncie czasowym	Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów, PCPR, Sąd, Policja	Liczba inicjatyw promujących rodzicielstwo zastępcze, Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej

Cel operacyjny 4:**Upowszechnienie i wspieranie adopcji jako formy trwałego zapewnienia dziecku rodziny**

1. Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	Działania ciągle w horyzoncie czasowym	Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów, Urząd Gminy Hrubieszów	Liczba osób przebywających w placówce opiekuńczo – wychowawczej Liczba osób przebywająca w regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej Liczba osób przebywających w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym
---	--	---	---

ZAKOŃCZENIE

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Hrubieszów na lata 2026-2028 jest zgodny z kierunkiem i działaniami określonymi w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Zakłada on polepszenie warunków życia rodzin zamieszkujących gminę. Efektywna polityka społeczna powinna przede wszystkim pełnić funkcję prewencyjną i stwarzać optymalne warunki dla funkcjonowania społeczności lokalnej. Wiele badań naukowych wskazuje na fakt, iż to dom rodzinny jest czynnikiem decydującym o dalszym rozwoju osobowościowym i światopoglądowym nastolatka. Komunikaty medialne oraz wpływ rówieśników mogą w wielu przypadkach negatywnie oddziaływać na nieustannie kształtującą się osobowość młodego człowieka, a to z kolei będzie przejawiać się w ryzykownych zachowaniach nastolatków. Władze lokalne powinny w sposób szczególny zadbać o małoletnich pochodzących ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Z przeprowadzonych analiz wynika, że władze gminy Hrubieszów poprawnie identyfikują występujące problemy społeczne oraz oferują duże wsparcie opiekuńcze skierowane do osób bezrobotnych oraz rodzin narażonych na wykluczenie społeczne. Niezwykle istotna jest współpraca pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami pozarządowymi oraz lokalną wspólnotą.

Należy pamiętać, że program został utworzony na takim poziomie ogólności by władze gminy Hrubieszów mogły dostosowywać swoje działania do zmieniających się warunków społecznych, pamiętając o tym, że główne cele programu nie powinny zostać naruszone. Gminny Program Wspierania Rodzin dla Gminy Hrubieszów zakłada tworzenie coraz to lepszych warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci, co może przyczynić się do zahamowania procesu umieszczania dzieci poza rodziną naturalną. Spodziewanym efektem ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie zjawiska patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.